

Õiguskantsler

Monika Haukanõmm
juhatuse esimees
Eesti Puuetega Inimeste Koda
epikoda@gmail.com

Teie 19.09.2011 nr 56
Õiguskantsler 8.10.2012 nr 6-1/111483/1204525

Seisukoht vastuolu mittetuvastamise kohta Viipekeele tõlketeenuse käibemaksuga maksustamine

Lugupeetud Monika Haukanõmm

Olete palunud minult hinnangut käibemaksuseaduse § 16 lg 1 p 4 põhiseaduspärasusele osas, milles see ei näe ette käibemaksuvabastust viipekeele tõlketeenusele. Teatan Teile, et analüüsi tulemusena jõudsin seisukohale, et

jättes käibemaksust vabastatud sotsiaalset laadi teenuste loetelust välja viipekeele tõlketeenuse, ei riku käibemaksuseaduse § 16 lg 1 p 4 viipekeele tõlketeenuse tarbijate põhiõiguseid. Samas võib Teile avalduses välja toodud olukord minu hinnangul olla vastuolus Euroopa Nõukogu direktiivi 2006/112/EÜ¹ artikli 132 lg 1 punktiga g.

Järgnevalt selgitan lähemalt, kuidas ma sellisele järeldusele jõudsin. Esmalt annan ülevaate asjaoludest ja menetluse käigust (I), toon välja vaidlusaluse õigusnormi (II) ning seejärel esitan õigusliku hinnangu (III).

I Asjaolud ja menetluse käik

1. Pöördusite minu poole viipekeele tõlketeenuse rahalise kättesaadavuse asjus ning palusite kontrollida käibemaksuseaduse (edaspidi KMS) § 16 lg 1 p 4 Eesti Vabariigi põhiseadusele (edaspidi PS või *põhiseadus*) vastavust osas, milles see ei näe ette maksuvabastust viipekeele tõlketeenuse osutamisel.

2. Võtsin avalduse menetlusse ning palusin Rahandusministeeriumilt seisukohta vaidlusaluse sätte põhiseadusele vastavuse kohta. Rahandusministeerium vastas, et KMS § 16 lg 1 p 4 aluseks on direktiivi 2006/112/EÜ (edaspidi *direktiiv*) artikli 132 lg 1 punkt g, mille järgi on

¹ Nõukogu direktiiv 2006/112/EÜ, 28. november 2006, mis käsitleb ühist käibemaksusüsteemi. ELT L 347, 11.12.2006, lk 1.

liikmesriikidel kohustus vabastada käibemaksust otseselt hoolekande ja sotsiaalkindlustusega seotud teenuste osutamine ja kaubatarned. Sotsiaalset laadi teenuste käibemaksuvabastust ei ole ette nähtud sotsiaalhoolekande seaduse (edaspidi SHS) § 10 punktis 7 nimetatud toimetulekuks vajalikele muudele sotsiaalteenustele. Seda põhjusel, et maksuvabastuse ulatuse meelevaldse tõlgendamise vältimiseks peab maksuvabastuse objekt olema selgelt määratletud. Sotsiaalhoolekande seadus viipekeele tõlketeenust eraldi sotsiaalteenusena ei nimeta ning eelnevast tulenevalt puudub vajadus kaaluda tõlketeenuse lisamist käibemaksuvabade sotsiaalteenuste loetellu.

3. Järgnevalt esitasin järelepärimise Sotsiaalministeeriumile. Palusin põhjendust viipekeele tõlketeenuse käibemaksuga maksustamisele erinevalt KMS § 16 lg 1 punktis 4 loetletud sotsiaalteenustest ning hinnangut sellise regulatsiooni kooskõlale põhiseaduse § 12 lg 1 esimese lause ja §-st 10 tuleneva sotsiaalliigi põhimõttega. Sotsiaalministeerium asus oma vastuses seisukohale, et viipekeele tõlketeenus on sotsiaalset laadi teenus ja võiks olla käibemaksuvaba. Samas ei ole Sotsiaalministeeriumile seni esitatud ettepanekutes kehtestada nimetatud teenus maksuvaba käibena piisavalt põhjendatud, et just käibemaksuvabastuse andmine toob endaga kaasa hinna languse ja teenuse parema kättesaadavuse. Maksuvabastuse andmisel ei ole määravaks ainuüksi asjaolu, kas tegemist on sotsiaalset laadi teenusega või mitte. Alternatiivsed lahendused on sobivamad viipekeele tõlketeenuse kättesaadavuse paremaks tagamiseks.

II Vaidlusalune õigusnorm

5. KMS § 16 lg 1 p 4 sätestab:

„§ 16. Maksuvaba käive

(1) Käibemaksuga ei maksustata järgmiste sotsiaalset laadi kaupade ja teenuste käivet:

[---]

4) sotsiaalhoolekande seaduse § 10 punktides 1, 1¹, 1², 1³, 1⁴, 1⁵, 1⁶, 3, 4, 5, 5¹ ja 6 nimetatud sotsiaalteenus ja § 10 punktis 2¹ nimetatud riigi- või kohaliku omavalitsuse eelarvest rahastatav sotsiaalteenus;

[---].”

III Õiguskantsleri seisukoht

6. Järgnevalt hindan viipekeele tõlketeenusele käibemaksuvabastuse andmata jätmise õiguspärasust, sh kooskõla KMS § 16 lg 1 p 4 aluseks oleva direktiiviga.

Maksuvabastuse eesmärk

7. Maksuvabastuse andmine moodustab erandi üldpõhimõttest, mille kohaselt teenuste ja kaupade käive kuulub käibemaksuga maksustamisele. Kuna tegemist on erandiga, peab selle kohaldamine olema selgelt reguleeritud ning erandi tegemine ei või rikkuda neutraalse maksustamise põhimõtet.²

² Neutraalse maksustamise põhimõttega on eelkõige vastuolus omavahel konkureerivate samalaadsete teenuste osutamise erinev kohtlemine käibemaksu seisukohast. Vt Euroopa Kohtu 26.05.2005. a lahendi C-498/03: Kingscrest Associates ja Montecello, p 41. Kohtuotsuses Kügler rõhutas Euroopa Kohus, et neutraalse maksustamise põhimõttega on vastuolus eelkõige see, kui sarnase tegevusalaga ettevõtjaid koheldakse käibemaksu küsimustes erinevalt. Järelikult

8. KMS § 16 lg 1 punktist 4 tuleneva käibemaksuvabastuse eesmärk on teha selles sättes nimetatud teenused nende tarbijatele kättesaadavamaks. Eemaldades hinna ühe komponendi, st käibemaksu, loob seadusandja eeldused teenuse hinna korrigeerimiseks ning lõpphinna muutus mõjutab kahtlemata ka teenuse rahalist kättesaadavust. Samas peab arvestama, et käibemaksuvabastuse võimaldamine teatud teenuste liikidele ei pruugi vähendada automaatselt teenuste hinda käibemaksusumma võrra. Põhjus seisneb järgnevas. Kui isik osutab teenuseid, mille käive on seaduse järgi maksuvaba, ei ole isikul (osaliselt)³ õigust teenuse osutamiseks vajalike toodete ja teenuste hinnast käibemaksu maha arvata. Kasutades maksuvaba teenuse osutamiseks palju sisseostetud kaupu ja teenuseid, mille hinnad sisaldavad käibemaksu, võib maksuvabastuse andmisega ettevõtete vahelise käibemaksu kumulatsiooni tulemusel teenuse osutamise omahind isegi suurened. Kuna maksuvaba teenuse tarbija maksab kinni ka teenuse osutaja tasutud käibemaksu, siis ei pruugi maksuvabastuse andmine teenuse lõpphinda vähendada. Seetõttu võib maksuvabastuse võimaldamine avaldada teenuse hinnale mõju peamiselt teenuse osutaja jaoks tööjõumahukate teenuste puhul, st selliste teenuste puhul, mis paljuski koosnevad teenuse osutaja loodud lisandväärtuse edastamisest teenusetarbijale ehk mille osutamiseks ei kasutata valdavas osas sisseostetud tooteid või teenuseid.

9. Sotsiaalteenuste puhul on valdavalt tegemist tööjõumahukate teenustega,⁴ mille eesmärgiks on SHS § 2 p 3 järgi soodustada isiku toimetulekut mitterahalise toetuse vormis laiemalt selleks, et aidata SHS § 3 lg 2 järgi kaasa sotsiaalsete erivajadustega isiku sotsiaalsele turvalisusele, arengule ja ühiskonnas kohanemisele. Selle eesmärgi täitmiseks a) osutatakse neid teenuseid avalikes huvides, b) teenuste osutamise korraldamise kohustus lasub avalikul võimul (riigil või kohalikul omavalitsusel) ning c) teatud tingimustel rahastatakse neid vähemalt osaliselt avaliku raha eest.

10. KMS § 16 lg 1 punktiga 4 on käibemaksust vabastatud sotsiaalnõustamise, rehahabilitatsiooniteenuse ning SHS § 10 punktides 1²–1⁶ nimetatud erihoolekandeteenuste osutamine. Lisaks ei maksustata koduteenuse, eluasemeteenuse, perekonnas hooldamise, asenduskoduteenuse, hoolekandetasutuses hooldamise ja riigi või kohaliku omavalitsuse eelarvest rahastatava lapsehoiuteenuse käivet. Viipekeele tõlketeenust käibemaksust vabastatud pole.

Viipekeele tõlketeenuse sisu ja korraldamine

11. Viipekeele tõlketeenus on kurtidele vajalik teenus, mille vajadus on tingitud isiku puudest ning mis on mõeldud igapäevaelus esinevate takistuste vähendamiseks. Võimaldades kurdil suhelda valdavalt kuulvas ning viipekeelt mittevaldavas ühiskonnas, aitab see puudega isikul ühiskonnas paremini hakkama saada. Kõnealusele teenusele on iseloomulik teenuse vajaduse jäävus, sest teenuse eesmärgiks ei ole mitte abivajadust tingiva puude püsiv kõrvaldamine, vaid jätkuva toe pakkumine igapäevases elus hakkamasaamise võimaldamiseks.⁵ Sellest tulenevalt on tegemist isiku igapäevase elukorralduse ja sotsiaalse turvalisuse tagamisele suunatud toetusega.

ei ole seda põhimõtet järgitud, kui teenustele ette nähtud erandi kasutamine sõltub maksukohustuslase tegevuse õiguslikust vormist. Vt Euroopa Kohtu 10.09.2002. a otsus kohtuasjas C-141/00: Kügler, p 30.

³ Kui kogu isiku käive on maksuvaba käive, siis ei ole isikul õigust sisendkäibemaks maha arvata. Kui isikul on aga nii maksustatav, kui ka maksuvaba käive, siis võib ta ikkagi sisendkäibemaksu osaliselt maha arvata (vastavalt tema maksustatava käibe osakaalule kogukäibest).

⁴ M. Huberg, M. Uusorg ja G. Kuusik (koost), Eesti maksuseadused koos rakendusaktidega, 3. köide, Kommentaarid, Tartu 2011, lk 310-312.

⁵ Viipekeele tõlketeenuse eesmärgiks ei ole abivajadust tingiva seisundi ravi. Sellest tulenevalt saab seda lugeda võrreldavaks näiteks ratastooli võimaldamisega liikumispuudega isikule, ettelugemisteenusega pimedale ja kuulmisaparaadi tagamisega vaegkuuljale.

Viipekeelee tõlketeenuse võimaldamine on kohalikule omavalitsusele (edaspidi KOV) SHS § 26 lg 1 järgi seadusega pandud avalik ülesanne.

12. Tehnoloogiate arenedes ning tehniliste abivahendite (nt tõlget pakuvad mobiilirakendused) kasutatavuse suurenemisel on viipekeeles võimalik teatud olukordades suhelda ka ilma tõlkiva inimese vahenduseta. Hetkel on viipekeelee tõlketeenuse sisuks valdavalt siiski teenuse osutamine viipekeelt tõlkiva inimese vahendusel, st esmatähtis on tõlgi isiklik panus, mitte sisseostetud tooted (nt tehnilised abivahendid, litsentsid).

13. Teenuse miinimumnõudeid seadustes aga sätestatud ei ole, mistõttu kohalikul omavalitsusel on tõlketeenuse võimaldamisel (kättesaadavaks tegemisel) meetmete valikuvabadus. Nii võib KOV lähtuda SHS § 45 lõikest 1 ja võtta isikult temale osutatava viipekeelee tõlketeenuse eest tasu, aga ta võib seda teenust osutada ka tasuta. Olgugi et viipekeelee tõlketeenust ei pea KOV osutama kõikidele tasuta, peab ta seda SHS § 26 lõikest 2 tulenevalt tegema siis, kui seda teenust vajaval inimesel pole teenuse eest tasumiseks raha.

14. Eelnevast tulenevalt on viipekeelee tõlketeenus tööjõumahukas avalikes huvides osutatav teenus, mille osutamist korraldab ning teatud mahus rahastab avalik võim. Sellega vastab viipekeelee tõlketeenus käesoleva analüüsi punktis 9 välja toodud sotsiaalteenuste tunnustele ning kuulub SHS § 10 punktis 7 välja toodud puudest tingitud takistuse vähendamiseks vajalike muude sotsiaalteenuste hulka.

15. Viipekeelee tõlketeenuse ning käibemaksust vabastatud sotsiaalteenuste olemuslikult sarnasteks aspektideks on, et avalik võim peab tagama nende teenuste olemasolu ja kättesaadavuse ning abivajavatel isikutel peab raha puudumisel olema võimalik neile vajalikus mahus teenust saada. Seepärast tuleb välja selgitada, kas viipekeelee tõlketeenus peaks olema vabastatud käibemaksust nii nagu seda on SHS § 10 punktides 1, 1¹, 1², 1³, 1⁴, 1⁵, 1⁶, 2¹, 3, 4, 5, 5¹ ja 6 nimetatud teenused. Selleks tuleb kõigepealt selgeks teha, kuidas neid teenuseid on rahaliselt kättesaadavaks tehtud.

Viipekeelee tõlketeenuse ja KMS § 16 lg 1 punktis 4 nimetatud teenuste kättesaadavus

16. Sotsiaalteenuste kättesaadavust, sh rahalist kättesaadavust, mõjutavad riigi ja kohalike omavalitsuste toetused. Näiteks on riik endale võtnud kohustuse maksta puuetega inimeste sotsiaaltoetuse seaduse (edaspidi PISTS) § 4 järgi puudega lapsele, tööealisele ning vanaduspensioniealisele isikule sotsiaaltoetust ning õppetoetust ja töötamistoetust puudest tingitud lisakulu hüvitamiseks. Puudest tingitud lisakulu on puudest tingitud takistuste vähendamiseks vähemalt kord kuus tehtavad kulutused, mida ei finantseerita ravikindlustuse ja riigieelarve muudest vahenditest (PISTS § 2 lg 2²). Lisaks on riik taganud viipekeelee tõlgi kättesaadavuse teatud olukordades, nagu näiteks koolis õppimise võimaluste tagamisel (kutseõppeasutuste seadus § 14 lg 4).⁶ Samuti on SHS § 26 lg 2 järgi KOV-il üldine kohustus korraldada abivajava puudega isiku toimetulek. Selliste toetavate tegevustega on tagatud teenuse miinimummahus kättesaadavus ning väheneb tõlketundide arv, mille inimene peaks enda taskust täiel määral maksma.

17. Võrreldes eespool loetletud teenuste rahalise kättesaadavuse tagamise viise, selgub, et see, millisel moel on ühe või teise sotsiaalteenuse rahalist kättesaadavust püütud tagada, erineb. Sageli kasutatakse mitut kättesaadavust soodustavat võimalust kogumis. Kuna sotsiaalteenuste rahalise kättesaadavuse tagamise meetmed on erinevad, tuleb teenuse üldisele rahalisele kättesaadavusele

⁶ Haridus- ja teadusministri 30.08.2006 määrus nr 25 „Erivajadusega isikute kutseõppeasutuses õppimise tingimused ja kord“, § 3 lg 1. Kättesaadav arvutivõrgus: <https://www.riigiteataja.ee/akt/13173724>.

hinnangu andmisel vaadata kõiki neid meetmeid koos. Ainult nii tekib adekvaatne ülevaade, kas teenus on üldiselt rahaliselt kättesaadav. Kui on selge, et teenust ei saa üldiselt pidada rahaliselt kättesaadavaks, tuleb välja selgitada, milline meetmetest ei anna soovitud tulemust ja miks.⁷

18. Seega on teenuse üldises rahalises kättesaadavuses palju muutujaid. Kõik need muutujad oma koostoimes teevad üpriski keerukaks abstraktse normikontrolli korras teenuse üldisele rahalisele kättesaadavusele hinnangu andmise, mistõttu ma sellist hinnangut avaldusaluses asjas ei anna. Märgin vaid, et minu arvates on tulemuslikum hinnata, kas viipekeeles tõlketeenus on igal eraldivõetud üksikjuhul rahaliselt kättesaadav. Seda saab kõige paremini teha kohus, kes lahendab asja konkreetse vaidluse pinnalt ning kellel on minuga võrreldes avaramad võimalused faktilise olukorra väljaselgitamiseks.

19. Kuna minu võimalused hinnata, kas viipekeeles tõlketeenus on üldiselt rahaliselt kättesaadav, on abstraktse normikontrolli raames piiratud, vaatlen järgnevalt, kas eraldiseisvalt võttes käesoleva teenuse vabastamine käibemaksust võiks üldse rahalise kättesaadavuse aspektist soovitud tulemust anda. Käibemaksust vabastamine avaldab teenuse osutamisele kõige tuntavamalt mõju vaba turumajanduse tingimustes. Maksuvabastuse andmisega saab riik luua soodsamad tingimused teenuse osutamiseks ning eeldused hinna langemiseks. Samas võib käibemaksuvabastuse andmine mõjutada otseselt seda osutava ettevõtte kasumimarginaali, kuna piiratud või olematu konkurentsi tingimustes ning riiklike piirangute puudumisel on teenuse osutajal hinna määramisel väga suur otsustusõigus.

20. Sotsiaalvaldkonda iseloomustab sagedasti teenuste osutajate vahelise sisulise konkurentsi puudumine, mis avaldubki näiteks viipekeeles tõlketeenuse kõrgetes hindades.⁸ Ei saa eeldada, et maksuvabastuse andmine teenuse hinda üldse ei mõjuta, sest teenuse osutaja kulubaasi muutmine tingib sõltuvalt olukorrast ettevõtte hinnakujunduse ning palgapoliitika ülevaatamise, kuid teenuse hinna automaatse vähendamise kohustus teenuse osutajal puudub. Nii ei pruugi maksuvabastuse olemasolu tegelikkuses langetada teenuse hinda ega parandada kättesaadavust. Näiteks KMS § 16 lg 1 p 3 järgi on käibemaksust vabastatud teenus, mida mittetulundusühing osutab oma liikmetele tasuta või liikmemaksu eest. Viipekeeles tõlketeenuse osutajad tegutsevad nii mittetulundus- kui tulundusühingutena. Seega saab mittetulundusühingu vormis tegutsev viipekeeles tõlketeenuse pakkuja osutada teenust oma liikmetele juba praegu käibemaksuvabalt, kuid see ei ole aga kaasa aidanud nimetatud valdkonnas teenuse hindade ühtlustamisele erinevas vormis tegutsevate pakkujate vahel. Käibemaksuvabastus eraldivõetuna ei taga nimetatud teenuse hinna vähenemist ega rahalise kättesaadavuse suurenemist.

Neil põhjustel ei ole ma veendunud, et viipekeeles tõlketeenuse käibemaksust vabastus täidaks oma eesmärgi ja tooks siis, kui teenuse rahalise kättesaadavusega on probleeme, kindlasti kaasa teenuse rahalise kättesaadavuse suurenemise.

21. Kuigi leidsin, et KMS § 16 lg 1 p 4 pole osas, milles see ei anna käibemaksuvabastust viipekeeles tõlketeenusele, vastuolus teenuse tarbija põhiõigustega, möönan, et kõnealune säte võib

⁷ Kui teenus on üldiselt kättesaadav, aga pole seda üksikjuhul, st kindlale inimesele rahaliselt kättesaadav, on see juba üksikjuhu küsimus. Sageli võib teenuse kindlale inimesele rahaline kättesaadavus sõltuda tolle inimese n-ö rahakoti pakusest ning sellel juhul saab teenuse rahalist kättesaadavust hinnata konkreetsetest asjaoludest lähtuvalt.

⁸ Viipekeeles tõlketeenuse üldist rahalist kättesaadavust mõjutab peale teenuse käibemaksuga maksustamise teenuse pakkujate olemasolu ja tõlkijate kvalifikatsioon ning teenuse pakkujate geograafiline paiknemine. Kuna viipekeeles tõlketeenuse osutajaid on vähe ja nad on koondunud suurematesse linnadesse (Tallinn, Tartu), siis maksuvabastuse andmine tõenäoliselt ei mõjuta näiteks Hiiumaal paiknevale kurdile vajaliku teenuse kättesaadavust.

olla vastuolus selle aluseks oleva direktiivi normiga. Järgnevalt selgitan Teile, miks minus selline kahtlus tekkinud on.

KMS § 16 lg 1 p 4 kooskõla Euroopa Nõukogu direktiiviga 2006/112/EÜ

22. Euroopa Liidu (edaspidi EL) õiguse ülimuslikkuse printsiibist tulenevalt võib direktiividel olla otsene õiguslik mõju ning oma tegevuses tuleb mul vaadelda ka Eesti õiguse vastavust EL õigusele. Sellega seondult märkin, et minul puudub seadusest tulenev volitus taotleda Riigikohtult seaduste kehtetuks tunnistamist põhjusel, et seadus on vastuolus EL õigusega. Euroopa Liidu toimimise lepingu artikli 258 järgi on Euroopa Liidu Komisjonil õigus algatada liikmesriigi vastu menetlus, kui liikmesriik jätab täitmata asutamislepingust tuleneva kohustuse, sealhulgas ei vii siseriiklikku õigust kooskõlla Euroopa Liidu õigusega. Ka võib selle sätte õiguspärasusele anda konkreetse kohtuasja raames hinnangu Eesti kohus, kes peab siseriikliku ja EL õiguse vastuolu korral kohaldama otse direktiivi.⁹ Vajadusel saab ta selleks küsida eelotsust Euroopa Kohtult.¹⁰

23. KMS § 16 lg 1 p 4 peaks täitma selle aluseks oleva direktiivi artikli 132 lg 1 punkti g eesmärgi, milleks on otseselt hoolekande ja sotsiaalkindlustusega seotud teenuste ja kaupade kättesaadavaks tegemine isikutele, kes neid vajavad. Väljakujunenud Euroopa Kohtu praktikast tuleneb selgelt, et kuigi direktiivi artikkel 131 järgi kehtestavad liikmesriigid maksuvabastusele tingimused, mille eesmärk on tagada maksuvabastuse nõuetekohane ja arusaadav kohaldamine ning ennetada võimalikku maksudest kõrvalehoidumist, maksustamise vältimist ja muid kuritarvitusi, ei või need tingimused mõjutada nimetatud maksuvabastuse sisu määramist.¹¹ Seega on direktiiviga ette nähtud maksuvabastused ühenduse õiguse autonoomsed mõisted ning neile tuleb seetõttu anda **ühenduse määratlus**.¹² Direktiivi artikli 132 lg 1 punktiga g käibemaksust vabastatud teenused on Euroopa Kohtu hinnangul nimetatud sättes piisavalt selgelt ning tingimusteta määratletud, et võimaldada direktiivi otsekohaldamist.¹³

24. Direktiivist tuleneb, et ühine käibemaksusüsteem peaks isegi sellisel juhul, kui maksumäärad ja -vabastused ei ole täielikult ühtlustatud, tagama konkurentsi neutraalsuse selliselt, et iga liikmesriigi territooriumil oleks ühesugustel kaupadel ja teenustel ühesugune maksukoormus tootmis- ja turustusketi pikkusest olenemata. Sel eesmärgil kohustab¹⁴ direktiivi artikkel 132 liikmesriike vabastama käibemaksust teatud avalikes huvides tehtavad tehingud.¹⁵ Eesti seadusandja on sotsiaalteenuste käibemaksust vabastamisel lähtunud SHS §-s 10 välja toodud sotsiaalteenuste loetelust. Samal ajal on SHS §-s 10 normitehniliselt aga tegemist lahtise loeteluga,

⁹ Kui viipekeele tõlketeenuse osutaja leiab, et käibemaksu maksmise kohustus ning konkreetne maksuotsus rikub tema ettevõtlusvabadust, tuleks tal pöörduda kaebusega kohtusse. Halduskohtusse pöördumist reguleerib halduskohtumenetluse seadustik (edaspidi HKMS) ning kohus jätab HKMS § 158 lg 4 järgi asja lahendamisel kohaldamata seaduse või muu õigustloova akti, kui see on vastuolus põhiseaduse või EL õigusega.

¹⁰ Samas, p 31.

¹¹ Euroopa Kohtu 14.12.2006.a lahend C-401/05: VDP Dental Laboratory, p 26.

¹² Euroopa Kohtu 26. 05.2005.a lahend C-498/03: Kingscrest Associates ja Montecello, p 22.

¹³ Euroopa Kohtu 10.09.2002.a lahend C-141/00: Kugler, p 53.

¹⁴ Eestikeelses direktiivis on kasutatud sõna „vabastab“, mis on sama sisuga nagu ingliskeelne kohustus väljendav „shall“, prantsuskeelne „exonèrent“ ning saksa keelne „befreien“.

¹⁵ Teistest Euroopa Liidu liikmesriikidest ei maksustata Soome käibemaksuseaduse artikli 37 järgi sotsiaalset laadi kaupade ja teenuste käivet, kusjuures sama seaduse artiklis 38 on eraldi täpsustatud sotsiaalse abi mõistet. Saksamaal on leitud, et viipekeele tõlketeenuse osutamine peaks direktiivi järgi samuti olema käibemaksuvaba, kuid Saksa riik ei ole direktiivi selles osas korrektselt üle võtnud. Vt Soome 1501/1993 Finnish Value Added Tax Act. Lühendatud viide: <http://goo.gl/iAMSS>. Saksamaa kohta vt “0% Umsatzsteuer für Gebärdensprache-Dolmetscherleistungen bzw. Dolmetschervermittlung durch Verein für Gehörlose“. Lühendatud viide: <http://goo.gl/9g9NW>.

mis võimaldab muu hulgas viipekeele tõlketeenuse lugeda sotsiaalteenuseks.¹⁶ Sellest tulenevalt võib viipekeele tõlketeenuse, sarnaselt KMS § 16 lg 1 p 4 välja toodud käibemaksust vabastatud sotsiaalteenustega, lugeda otseselt hoolekandega seotud teenuseks. Seetõttu võib asjaomane käibemaksuseaduse säte olla kehtestatud vastuolus EL õigusega.¹⁷

Kokkuvõtlikult olen eespool tulenevalt seisukohal, et KMS § 16 lg 1 p 4 ei riku viipekeele tõlketeenuse tarbijate põhiõiguseid. Küll aga võib see olla vastuolus selle sätte aluseks oleva direktiivi normiga, mistõttu direktiivi piisava selguse korral on võimalik selles sisalduvat maksuvabastust viipekeele tõlketeenuse osutamisele otse kohaldada. Selliseks otsekohaldamiseks on vajalik aga konkreetse kaebuse esitamine kohtusse.

Tänan Teid pöördumise eest ja vabandan vastuse viibimise pärast.

Lugupidamisega

/allkirjastatud digitaalselt/

Indrek Teder

Koopia: Rahandusministeerium (info@fin.ee)
Sotsiaalministeerium (info@sm.ee)
Eesti Kurtide Liit (ead@ead.ee)

Ralf Järvamägi 693 8427
e-post: ralf.jarvamagi@oiguskantsler.ee

¹⁶ Vt varasem punkt 14.

¹⁷ Riigikohtu PJK on oma 26.06.2008 määruse nr 3-4-1-5-08 punktis 32 märkinud, et mingi sätte vastuolu EL-i õigusega ei tähenda iseenesest selle sätte vastuolu põhiseaduse või põhiseaduse täiendamise seadusega.